

63 **בְּיָשָׁתָא** כהענף יבש שראוי להסקה, **כּוּלִי עֲלִמָא** לא פְּלִיגִי דְּשָׁרִי
64 לצלות בו, שמאחר והוא ראוי לטלטלו כדי להסיק בו, הוא הדין
65 שמותר לטלטלו כדי לעשותו שיפוד ולצלות בו, **בִּי פְּלִיגִי**
66 **בְּרִיבְתָא** – כשהענף רטוב ואינו ראוי להסקה, **מָאן דְּאָסֵר** – רב
67 נחמן שאוסר לצלות בו, הוא משום דְּלֹא חָזִי לְהַפְקָה וְהָרִי הוּא
68 מוקצה, וּמָאן דְּשָׁרִי – רב ששת שמתיר אֲמַר לֵךְ, אפילו שהוא לח
69 ואינו ראוי להסיק רגיל, הָא חָזִי לְהִסָּק גְּדוֹל בתערובת עצים
70 יבשים, שהחום הגדול מייבש את לחותו ובווער בו, ומתוך שראוי
71 לטלטלו לצורך הדיסק גדול, מותר לטלטלו גם כדי לצלות בו את
72 הברש.
73 הגמרא מכריעה את ההלכה במחלוקת האמוראים: וְהִלְכְתָא,
74 **יָבִשָׁתָא שָׁרִי** – ענף יבש מותר לטלטלו כדי לצלות בו. **רִיבְתָא** –
75 ענף לח, אָסֵר.

77 **דְּרֵשׁ רַבָּא, אִשָּׁה לֹא תִנָּם לְדִיר הַעֲצִים** כדי לִיטוֹל מִקֵּן אֹדֶר – עץ
78 לגרוף בו את התנור, משום שסובר שיש מוקצה כרבי יהודה, ולא
79 ניתנו עצים אלא להסקה, ולכן אם לא עשאו כלי מערב יו"ט הרי
80 הוא מוקצה ואסור. וְעוֹד דְּרֵשׁ רַבָּא, אֹדֶר – עץ שהיה מוכן לגרוף
81 בו את התנור, שְׁנִשְׁבֵּר בְּיוֹם טוֹב, אָסוּר לְהִסָּק בְּיוֹם טוֹב, לְפִי
82 שְׁמִיטָקִין בְּיוֹם טוֹב רק בְּבָלִים, שכיון שמותר לטלטלם לצורך
83 תשמישם הרגיל, מותר לטלטלם גם לצורך הסקה. וּמָאן מְסִיקִין
84 בְּשָׁבִיר בָּלִים שנשברו ביום טוב, כיון שכבר אינם ראויים לטלטול
85 לצורך תשמישם, ואף שהם ראויים להסקה, אך כיון שאתמול
86 בהיותם שלמים לא עמדו לכך, יש להם דין גולד ואסורים משום
87 מוקצה.
88 שואלת הגמרא: לְמִימָרָא דְּרַבָּא כְּרִבִּי יְהוּדָה כְּרִבִּי לִיה דְּאִית לִיה
89 מוקצה – האם אפשר לומר שרבא סובר כרבי יהודה שיש איסור
90 מוקצה ולכן אוסר לטלטל עצים שלא נעשה מהם כלי מערב יום
91 טוב, משום שלא ניתנו עצים אלא להסקה, והָא אֲמַר לִיה רַבָּא
92 לְשִׁמְעִיָּה – לשמש שלו, מִי לִי בְּר אֹוּזָא – צלה לי אווז ביום טוב,
93 וְשִׁדִּי מַעֲיָה לְשׁוֹנְרָא – וזרוק את בני המעים שלו לחתול. ואילו
94 לרבי יהודה שסובר איסור מוקצה, אסור לטלטלו ולזרוק זאת
95 לחתול, כיון שמאתמול היה מוכן לאכילת אדם ולא לחיות,
96 ומצינו בשבת (קנו): שלרבי יהודה בהמה שנתגבלה בשבת אסור
97 לטלטלה משום שלא היתה מוכנה מאתמול לבהמה, ולבני אדם
98 גם כן אינו ראוי ביו"ט, כיון שאין הדרך לאכול בני מעיים ביום טוב
99 שיש בו הרבה מה לאכול. ומוכח שרבא לא סובר כרבי יהודה.
100 מתרצת הגמרא: הָתָם כִּיּוֹן דְּמִסְרִי – אם יניחם לצורך מחר
101 (שבחול רגילים לאוכלם), הם יסריחו ולא יהיו ראויים למאכל,
102 וכיון שידוע זאת מלפני יום טוב, כבר מִאתְמָל דְּעָתִיָּה עָלוּיָה
103 להשליכו לחתול, וגם לרבי יהודה אין זה מוקצה:

משנה

104 **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אֹמֵר, נוֹטֵל אֶדָם מִקֶּסֶם מְשֻׁלָּפִינוּ** – ממה שלפניו בבית,
105 לְחַצוֹז בּו שִׁינּוּ – ליטול את הברש משירי אכילתו שחוצץ בין
106 שיניו. וּמִנֶּבֶב – אוסף קסמים דקים וקשים מן הַחֲצֵר, וּמִדְּלִיק בהם,
107 משום שְׁבָל מַה שְׁבַחְצֵר מוֹכֵן הוּא. וְחֻכְמִים אֹמְרִים, מִנֶּבֶב רק
108 מְשֻׁלָּפִינוּ בבית, וּמִדְּלִיק, אבל לא מן החצר, שכיון שהם דקים ויש
109 טריחה גדולה לאוספם מן החצר, אינם עומדים לכך מערב יום טוב
110 ואסורים משום מוקצה. ודווקא להדליק, אבל ליטול כדי לחצוץ
111 בו את שיניו אסור לחכמים אפילו מלפניו, משום שלא ניתנו עצים
112 אלא להסקה ולא לשימוש אחר, והיה צריך להכניס מבעוד יום
113 לכך.
114 מבארת המשנה דין נוסף: אִין מוֹצִיאִין אֶת הָאֹדֶר בְּיוֹם טוֹב לֹא מִן
115 הָעֲצִים, וְלֹא מִן הָאֲבָנִים, וְלֹא מִן הָעֶפֶר, וְלֹא מִן הָעֵפֶס, וְלֹא מִן
116 הַמִּים. והטעם בכל אלו משום איסור מוליד, שיוצר אש חדשה
117 ביום טוב. וּמָאן מְלַבֵּין באש אֶת הָרַעְפִּים כדי לְצָלוֹת בָּהֶן:
118 ***

גמרא

120
121 אֲמַר רַב יְהוּדָה,

1 **וְכֵן בְּיָעֲתָא** – ביצים גסות הנתונות לבישול על פי כלי חלול או על
2 אסכלה ו-כלי ברזל העשוי כסולם ומיוחד לצליהן והאש
3 תחתיהם, אסור להניח תחילה את הכלי על גבי הגחלים, ואחר כך
4 להניח עליו את הביצים, כיון שהוא כדרך בנין, אלא יאחזנו בידו
5 ויניח עליו את הביצים, ואחר כך יניח את הכלי על הגחלים. וְכֵן
6 קְדֵרָה, בדין שנשנה במשנתנו, שכשרוצה לסמוך הקדירה על גבי
7 שתי חביות והאש מתחת ביניהם, לא יקריב את החביות זו אצל זו
8 ואחר כך יניח עליהם את הקדירה, שזה נראה כעשיית אוהל, אלא
9 אווז הקדירה בידו ומסדר החביות תחתיה. וְכֵן פּוֹרְיָא – מיטה של
10 שרים שמפרקים ומחזירים אותה, כשבא לסדרה לא יזקוף קודם
11 את רגלי המיטה לתת ביניהם את הארוכות, ואחר כך יפרוס העור
12 לשכב עליו, כיון שהוא דרך בנין של אוהל, אלא פורס את העור
13 תחילה ויאחזוהו בני אדם בידיהם, ואחר כך יביאו את הארוכות
14 שהם הבסיס למשכב ויקשרו בהם את רצועות העור, ואחר כך
15 יזקפו הכרעים ויתנו הארוכות לתוכן. וְכֵן הִכִּיתָא – חביות
16 שמסדרים לשמירה באוצר, ומושיבים אחת על גבי שתיים, לא יניח
17 אותן באופן הרגיל שאז נראה כדרך בנין, אלא יחזיק את העליונה
18 בידיו ואחרים ישימו את שתי החביות מתחתיה:
19 ***

20 שנינו במשנה: וּמָאן סוּמְכִין אֶת הַקְּדֵרָה בְּבִקְעָתָא – בחתיכת עץ
21 שנבקעה, וְכֵן בְּדִלָתָא: הגמרא הבינה שהכוונה היא שכשם שאין
22 סומכים קדירה בבקעת כך גם אין לסמוך קדירה בדלת. שואלת
23 הגמרא: בְּדִלָתָא בְּקִלְתָּא דְּעִתָּהּ, וכי מי זה הסומך קדירה בדלת, הרי
24 הדלת תישבר בכך. מתרצת הגמרא: אֵלָא אִימָא ו-אמור! וְכֵן הִדְלָתָא
25 אין סומכים אותה בבקעת:
26 הגמרא מביאה ברייתא שמבארת את טעם המשנה: תָּנוּ רַבָּנִן, אִין
27 סוּמְכִין אֶת הַקְּדֵרָה בְּבִקְעָתָא, וְכֵן אִין סוּמְכִים אֶת הִדְלָתָא בְּבִקְעָתָא,
28 והטעם לְפִי שְׁלֹא תָנוּ עֲצִים להשתמש בהם אֵלָא לְהַפְקָה, ולכן הם
29 מוקצים לשאר תשמישים. וְרַבִּי שְׁמַעוֹן מְתִיר, משום שאינו סובר
30 איסור מוקצה:

32 שנינו במשנה: וּמָאן מְנַחֲיִין אֶת הַבְּהֵמָה בְּמִקְלָא בְּיוֹם טוֹב, וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר
33 בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן מְתִיר: שואלת הגמרא: לִימָא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן
34 בְּמִבְחָה ו-רבי שמעון בְּכִרְיָא לִיה דְּלִית לִיה מוקצה, וזה הטעם
35 שמתיר להנדיג את הבהמה במקל, ותנא קמא אוסר משום שסובר
36 שלא ניתנו עצים אלא להסקה, והמקל אסור משום מוקצה. דוחה
37 הגמרא: לֹא – מחלוקת זו אינה בדין מוקצה, ויתכן שְׁבָהָא – לענין
38 להנדיג את הבהמה במקל אֲפִילוּ רַבִּי שְׁמַעוֹן שמתיר במוקצה מוֹדֵה
39 שאסור, ואין הטעם משום מוקצה, אלא משום דְּמִתְחִי בְּמָאן דְּאִיל
40 לְהִנָּחָא – נראה שמוליך את הבהמה למקום רחוק כגון לשוק כדי
41 למוכרה, שכן הוא הדרך כאשר מוליכה למקום רחוק צריך
42 להנדיגה ע"י מקל, ועל כן נראה בכך כעושה מעשה חול ואסור
43 אפילו אם הכינו מאתמול. ורבי אלעזר ברבי שמעון שמתיר לא
44 חשש לכך, ולא מטעם שאינו סובר איסור מוקצה:
45 ***

46 מביאה הגמרא מחלוקת נוספת אם מותר להשתמש בעצים לצורך
47 תשמיש אחר מלבד הסקה: חוּרָא – ענף עץ שהוא חד כקוץ, וררצה
48 להשתמש בו כשיפוד לתחבו בבשר ולצלותו, רַב נַחֲמָן אָסֵר
49 לעשות כן ביום טוב, כיון שלא עשאו כלי מערב יום טוב הרי הוא
50 מוקצה. וְרַב שְׁשֵׁת שְׁרִי – מתיר. מבארת הגמרא במה נחלקו רב
51 נחמן ורב ששת: בְּרִיבְתָא – אם הענף לח שאינו ראוי אפילו
52 להסקה, כּוּלִי עֲלִמָא לא פְּלִיגִי דְּאָסֵר, שכיון שאינו ראוי לטלטלו
53 אפילו להסיק, מודה רב ששת שהוא מוקצה ואסור לטלטלו כדי
54 לצלות בו בשר. בִּי פְּלִיגִי – במה נחלקו, בְּיָבִשָׁתָא – כשהענף יבש
55 והוא ראוי להסקה, מָאן דְּאָסֵר – רב נחמן שאוסר אֲמַר לֵךְ, לא נתנו
56 עצים אֵלָא לְהַפְקָה ואסורים לתשמיש אחר משום מוקצה. וּמָאן
57 דְּשָׁרִי – רב ששת שמתיר אֲמַר לֵךְ, מַה לִּי לְצָלוֹת בּו – מה החילוק
58 אם מטלטלים אותו כעין שיפוד לצלות באמצעותו את הברש,
59 ומה לִי לְצָלוֹת בְּנַחֲלָתוֹ – ואם שמטלטלו כדי לעשות ממנו גחלת
60 ולצלות בו. וכשם שמותר לטלטלו כדי לצלות על גחלתו, כך
61 מותר לטלטלו כדי לעשותו שיפוד ולצלות בו.
62 הגמרא מביאה לשון אחרת באיזה אופן נחלקו: אִימָא דְּאֲמַר,

ביצה דף לג עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום שישי) קצו

להריח בו והעמדונה בענפים קשים, רבי אליעזר היא הסובר
שבקטום לשם כלי יש איסור תורה. הא – מה שרוב יהודה קטם
אפילו בקשים כדי להריח בהם הוא משום שסבר כר' עקיבא
על רבי אליעזר. ואחר הבאת דבריהם תבאר הגמרא את התיורין:
דתניא, רבי אליעזר אומר, נוטל אדם קיסם מן השלשין לחצוץ בו
שיניו, כיון שכל מה שבחצר מוכן הוא ואין בו משום מוקצה.
וחכמים אומרים, לא יטול קיסם אלא מאבנים של פהמה, כיון שהוא
ראוי ומוכן לאכילת בהמה מוכן הוא לכל הדברים, מה שאין כן
עצים כיון שהדרך להשתמש בהם לדבר האסור כגון לעשות מהם
כלים, לא התירו חכמים לטלטלם אלא לצורך הסקה. ויש
חכמים ורבי אליעזר שניא יקטמו – את הקיסם כדי לחצוץ בו
שיניו, ואם קטמו לחצוץ בו שיניו ולפתוח בו את הדלת, שעשו
כלי, אזי הדין שאם עשאו פשוט בשבת, חייב חטאת, ואם כמזיד
ביום טוב, סופג את הארבעים, דברי רבי אליעזר. וחכמים אומרים,
אחר זה – שוגג בשבת, ואחר זה – מזיד ביום טוב, אינו אלא משום
שבות – אין איסורו מן התורה אלא מדרבנן, כיון שקטימה היא
תיקון כלאחר יד, שאינו תיקון כלי ממש, אלא אם כן חותכו
וממחקו בסכין. הגמרא חוזרת לבאר איך מתיישבת הסתירה בין
הברייתא שאמרה לא יקטמו להריח לבין מה שהביאה הגמרא
שאין לגזור אטו מתכוין לעשות כלי. רבי אליעזר דקאמר היום
שבקטום לכלי כדי לחצוץ את שיניו חייב חטאת, לכן הקא שקוטם
עצים קשים כדי להריח יסבור שפסול אכל אסור, גזירה שמא
יקטמו לעשותו כלי ויעבור על איסור תורה, והיא שיטת הברייתא
לעיל. ומה שרוב יהודה היה תולש ענפים קשים כדי להריח בהם
הוא בשיטת ר' עקיבא, דקאמר היום – בקטום לחצוץ את שיניו
שפסול מעונש אכל אסור מדרבנן, לפיכך הקא שקוטמו כדי להריח
יהיה מותר אף לכתחילה, כיון שאף אם יקטום כדי לחצוץ את שיניו
אין בו אלא איסור מדרבנן.
שואלת הגמרא: וכי לית ליה לרבי אליעזר הא דתנן במשנה
שהובאה לעיל, שזכר אדם את החבית לאכול ממנה גרוגרות,
ובלבד שלא יתבין לעשות כלי, והרי בחבית אם מתכוין לעשות
כלי יש בו ודאי איסור מן התורה משום מכה בפטיש, ואף על פי
כן כשאנו מתכוין לכלי אזר בו רבנן, וקשה על רבי אליעזר
סובר שאם במתכוין הוא חייב חטאת, גוזרים אף כשאנו מתכוין.
מתרצת הגמרא: אמר רב אשי, כי תניא ההיא שמותר לשבור את
החבית, כמסקנא – חבית שהיתה שבורה בעבר והדיקו את
שבריה בשרף של עץ. ולכן מותר לשבור את החבית להוציא את
הגרוגרות ולא חוששים שמא יתבין לעשות כלי, שכיון שהחבית
רעועה חס עליה שלא תתקלקל ועושה נקב מועט ככל שיכול:

שנינו במשנה בדברי רבי אליעזר: ומנבב מן החצר ומדליק, שכל
מה שבחצר מוכן הוא: תנו רבנן, מנבב מן החצר את הקסמין
ומדליק, משום שקל מה שבחצר מוכן הוא להשמישו ואינו מקצה
זאת מדעתו, ובלבד שלא יעשה צבורין צבורין – ערימות ערימות,
כמו שמבואר הטעם להלן, ורבי שמעון מותר לעשות צבורין.
מבארת הגמרא: במאי קא מפליגי – מה סברת מחלוקתם, מר סבר
– תנא קמא שאוסר לצבורם יחד סובר שבשהוא צוברם יחד מנבב
דקא מנבב למחר וליומא אחרת – נראה כמו שאוספו לימים
רבים, ולכן אסור משום עובדא דחול. ומר – רבי שמעון סבר שאין
לחוש לכן, משום שקדירתו מובחת עליו, ויכיר שמלקט את העצים
לתשמיש של היום לצורך שילוש:

שנינו במשנה: אין מוציאין את האור וכו': מבררת הגמרא: במאי
מנבבא אסור להוציא אש חדשה ביום טוב. מבארת הגמרא: משום
דקא מליד דבר שלא היה קיים ביום טוב. ואסור מדרבנן, משום
שקרוב הוא לעושה מלאכה חדשה:

שנינו במשנה: ואין מלבינן את הרעפים: שואלת הגמרא: במאי קא
עביד – איזה מלאכה אסורה הוא עושה ומדוע שיאסר ללבנן
ביום טוב כדי לצלות ולבשל עליהם. מתרצת הגמרא: אמר רבא בר
רב חנה אמר רבי יוחנן, הקא במשנתנו ברעפים חדשים עסקינן,
והטעם שאסור הוא מפני

אובלי פהמה, כגון קש ועלי קנים שראויים למאכל בהמה, אין פה
משום תיקון כלי. שמפאת רכותם, מה שמתקן מהם אינו מתקיים,
ולא חשוב כתיקון כלי. ולפיכך מותר לקטום ולתקן קש של
שיבולים בשבת כדי שיוכל לחצוץ בו שיניו.
איתנייה רב פהמה לרב יהודה, שנינו בברייתא, מלבינן ביום טוב
עצי פהמים כדי להריח פהן, ולהניח פהן לחולה – כדי לנשוף בהם
אזר לחולה לקרר, ומוקלו – מרככו בין אצבעותיו כדי להוציא
ריחו, ומריח בו. ולא יקטמו – יחתכנו בשביל שיהיה מקום
הקטימה לח וריחו נודף, ויכול להריח בו, גזירה שמא יבוא לקוטמו
כדי לחצוץ בו שיניו, שבוז הוא עובר על איסור תורה שעושה
כלי, ואם קטמו כדי להריח בו, פסול מעונש תורה כיון שאינו
מתכוין לשם כלי, אכל אסור מדרבנן, גזירה שמא יבוא לקוטמו
כדי לחצוץ בו שיניו. וכדי לחצוץ בו שיניו לא יקטמו, ואם קטמו
בשבת, בשוגג חייב חטאת. כיון שהוא עשה כלי. והרי עצי בשמים
חלקם רכים ואוכלי בהמה הם, וכתוב בברייתא שאם קטמו לחצוץ
בו שיניו חייב חטאת, וקשה על רב יהודה שמתיר לכתחילה
לקטום אוכלי בהמה אפילו כדי לחצוץ את שיניו.
אמר ר' ליה רב יהודה לרב כנא, השתא – אם היית מוצא ברייתא
אחרת שכתוב בה שבאוכלי בהמה אם קוטמו לחצוץ בו שיניו
פסול אכל אסור, קא נשיא לי – גם כן היה קשה עלי, שהרי אני
מתיר לקטום לכתחילה, ועכשיו שמצאת ברייתא שכתוב שאם
קטמו בשבת חייב חטאת, מפניא – האם צריך לומר שזה קשה
עלי, ודאי שזה קשה על מה שאני מתיר לקטום אפילו לכתחילה.
אלא כי תניא ההיא – מה שכתוב בברייתא שאם קטמו חייב
חטאת, זהו בענפים קשים שאינם ראויים למאכל בהמה, וחיוב
משום שעושה אותם כלי, ואני התרתי לקטום רק אוכלי בהמה
שהם רכים. שואלת הגמרא: וכי אפשר להעמיד את הברייתא
בעצים קשים, הרי כתוב ברישא 'ומוללו ומריח בו', ואם הם קשים,
וכי פני מליה נינהו, הרי אינו יכול לרככם בידו, שאם ימללם
יתפוררו לגמרי. מתרצת הגמרא: תפריי מחסרא כמה מילים
בברייתא שלפנינו, והכי קתני – וכך יש לשנותה. מוקלו לעץ
הבשמים ומריח בו, וכן קוטמו ומריח בו, ואפילו לכתחילה, כמא
דברים אמורים שמותר לקטום, רבין שלא נחשב תיקונם לעשיית
כלי, אכל פקשין שאפשר לעשותם כלי, לא יקטמו להריח בו, ואם
קטמו, פסול, אכל אסור מדרבנן. ובשביל לחצוץ בו שיניו לא
יקטמו, ואם קטמו, חייב חטאת, כיון שהוא עושה כלי.
הגמרא מביאה סתירה בדיון קטימה כדי להריח: תני קדא – שנינו
בברייתא אחת, קוטמו ומריח בו, ותניא אידך – ובברייתא אחרת
כתוב, לא יקטמו כדי להריח בו. מתרצת הגמרא: אמר רבי ור' אמר
רב חסדא, לא נשיא, הא – הברייתא שכתוב קוטמו ומריח בו אפילו
לכתחילה, מדובר בעצים קשים הראויים למאכל בהמה, לכן מותר
לקוטמו שלא שייך בו כלל עשיית כלי. הא – הברייתא שכתוב לא
יקטמו, מדובר בעצים קשים, שיש בהם תורת כלי ואסור לקוטמו
אפילו להריח, גזירה שמא יקטמו כדי לחצוץ בו את שיניו.
הגמרא מקשה על תירוצו של רב חסדא: פתקף לה רב אהא בר
יעקב, בעצים קשים אמאי לא – מדוע אסור לקוטמו כדי להריח,
מאי שנא מהא דתנן, שזכר אדם בשבת את החבית הסתומה, כדי
להוציא ממנה את הגרוגרות שבתוכה, ובלבד שלא יתבין
לעשות לה פתח יפה כדי שתמשיך להיות כלי. שכיון ששובר שלא
מתכוין להריח את מקלקל, וכל המקלקל פסול, אבל אם מתכוין
לעשות כלי, חייב משום מכה בפטיש. ומכאן שכל שאנו מתכוין
לעשות כלי לא גוזרים שמא יתכוין, ואם כן קשה מדוע בעצים
קשים גוזרים במקום שאינו מתכוין לעשות כלי משום מקום
שמתכוין לעשות כלי. ועוד קשה, הא רבא בר רב אדא ורבין בר
רב אדא דאמרי תרין – אמרו שניהם, כי הוינן בי רב יהודה –
כשהיינו אצל רב יהודה ביום טוב, הוה מפשיח ויהיב לן אלוותא
אלוותא – היה תולש ומביא לנו מקלות ארוכים מאילן גדול תלוש
שהיה אצלו, כדי להריח בהם, אף על גב שהם היו קשים עד דחייא
לקתתא דרבי ור' חזני – שהיו ראויים להיות בית יד לקדרום ולכלי
שמחליק בהם, ולא אסרו משום גזירה שמא יתכוין
לעשות כלי.
מתרצת הגמרא: לא נשיא, הא – הברייתא שכתוב לא יקטמו